

Доброго дня, шановні студенти! Продовжуємо вивчати українську літературу! Виникли питання ????? Пишіть на пошту himi4ka.dit@gmail.com 13.05.2020

Тема заняття: Панас Мирний «Хіба ревуть воли, як ясла повні?»

Цікавою та неординарною є постать Панаса Мирного. Він увійшов в історію української літератури як прозаїк-новатор, який порушив суспільно важливі морально-етичні питання. Його не безпідставно ставлять у ряд із корифеями української прози. А роман “Хіба ревуть воли, як ясла повні?” вважають цінним мистецьким твором, органічно пов’язаним із життям народу.

Літературний рід: епос.

Жанр: соціально-психологічний роман.

Сюжет роману зображує життя села Піски, його боротьбу проти соціального поневолення, закріпачення; автор змальовує душевну деградацію головного героя – Чіпки Варениченка.

Ідея: засудження пролиття крові безневинних людей; заклик до чесної боротьби з життєвою несправедливістю.

Головні герої: Чіпка Варениченко, Грицько Чупруненко, Іван Вареник, Матня, Лушня, Пацюк, Максим Гудзь, Явдоха, Галя.

Значення в літературі: перша в українській літературі селянська епопея, що всесторонньо охоплює всі аспекти життя села.

Особливості: роман Панаса Мирного має чотири частини; літературознавці називають роман «будинком із численними прибудовами» за його складну композицію.

Додатково: співавтором «Хіба ревуть воли, як ясла повні?» виступив Іван Білик. Він є рідним братом Панаса Мирного.

У 70-х роках XIX ст. провідною темою українських письменників було, як уже зазначалося раніше, життя села. Реформа кріпосного права 1861 р., стрімка капіталізація принесли в селянський світ нові проблеми: хлібороб опинився перед складним вибором — господарювати по-старому чи йти в місто на заробітки, зберігати совість, давні моральні устої чи зректися всього цього заради виживання й збагачення, боротися за свої права чи підкоритися жорстокому світові. Найпомітнішим здобутком нашого красного письменства в розкритті цієї теми вважається роман Панаса Мирного та Івана Білика «Хіба ревуть воли, як ясла повні?». Це був *перший «роман з народного життя»*, у якому, за визначенням І. Франка, «змальовано майже столітню історію українського села», розкрито тогочасну дійсність у всіх її складностях і суперечностях.

Композиція і сюжет Композиція роману «Хіба ревуть воли, як ясла повні?» складна: він має чотири частини, тридцять розділів.

Основні сюжетні лінії роману: □

- рід і життя Чіпки; □
- рід і життя Максима Гудзя; □
- Грицько і його дружина; □
- пани Польські; □
- історія села Піски.

Сюжетні лінії то розгортаються окремо, то перетинаються. Усі вони розвиваються на тлі суспільно-історичних подій і тісно з ними пов'язані. Початок роману ліричний та ще й з інтригою: у першому розділі («Польова царівна») автори знайомлять нас із Чіпкою, Галею, Мотрею, але хто вони і чим живуть — ми ще не знаємо. А вже далі розповідається про батьків Чіпки, його дитинство і юність, а також про Грицька й Христю. Перша частина переважно виконує роль *експозиції*.

А ось друга частина переносить читача в далеку історію закріпачення села Піски, яка в основному розвивається трьома сюжетними лініями: історія села, роду Максима Гудзя і панів Польських. Отже, перші дві частини — це фактично *експозиція* й *передісторія*.

Зав'язку автори подали аж у третій частині, яка починається розділом з промовистою назвою «Нема землі», — тут Чіпка Варениченко втрачає землю. Саме з цього моменту й починається напружений розвиток подій, що досягає *кульмінації* в епізодах реакції Чіпки на вигнання його із земства, у його духовному зламі. І відразу після кульмінації йде *розв'язка* — винищення козацької родини Хоменків і арешт головного героя.

Особливої уваги заслуговує *друга частина* роману, яка забезпечує йому панорамність, до того ж вона найбільш самодостатня. Крізь призму долі села Піски в ній показано понадстолітню українську історію. Тут ідеться про перетворення козаків на «покірних волів». Згадуються історичні події: скасування гетьманщини; гайдамаччина; зруйнування Січі генералом Текелієм, Очакова — турками; польське повстання під проводом Костюшка; запровадження Катериною II кріпацтва на землях України; повстання декабристів («тоді саме царська гвардія з масонами забунтувала...») і навіть революційна хвиля 1848 р., що прокотилася Європою.

Козацька слобода Піски втрачає волю. Село віддають колишньому шляхтичуполяку, який вислужився в російській армії до генерала. Селян же за принципом «поділяй і володій» ділять на козаків і «генералових».

У другій частині оповідь ведеться за законами хроніки. У ній з'являються нові персонажі, як, наприклад, останній січовик Мирон Гудзь, чия туга за волею передалась онукові Максимові. З хроніки Пісок виринає й історія Чіпчиного батька Івана Вареника, незаконнонародженого панського сина. Час від часу оповідь набуває сатиричного забарвлення. Саме в такому ключі змальовується зверхня щодо піщанських «сахлів» і «мазеп» генеральша та її «кацапський» почет. Проте й сцени, у яких селяни принижуються перед панею, теж не позбавлені гірких сатиричних нот. Сумирність «волів» викликає в авторів роману досаду.

Співавторство Івана Білика виявилось, вочевидь, у наповненні роману історичним і суспільствознавчим змістом. Немало місця в другій частині відведено сторінкам, присвяченим трудам і дням українського селянина. Щодо персонажів, то на перший план тут усе помітніше виступає Максим Гудзь з його баламутством, історією перебування в «некрутах» (тобто — у москалях) і потім поверненням у рідне село. Загалом друга частина сюжетно мало пов'язана з трьома іншими. «Прив'язкою» виступає та обставина, що Максим Гудзь — батько Галі, майбутньої дружини Чіпки Вареника. Суттєвим є також вихід через ретроспекції на значний історичний часопростір.

У центрі роману — **образ Чіпки**. Його історія займає три частини твору. Чіпка (Ничипір) Варениченко — найпомітніший, особливо детально виписаний образ революціонера, бунтаря у вітчизняній літературі другої половини XIX ст. Панас Мирний та Іван Білик докладно простежили, як потенційно добру, чесну й совісну людину затьята революційність, мстивість неминуче веде до страхітливого морального краху. Доля, суспільство справді вкрай несправедливі до Чіпки. Однак чи можна через це

зневірюватися й мстити? Він обирає саме такий шлях. Безвихідне узагальнення «немає правди на світі» підказує йому прямо більшовицьку ідею: «Куди не глянь, де не кинь, — усюди кривда та й кривда! Коли б можна, — увесь би світ виполонив (себто виполов, знищив. — Авт.), а виростив новий! Тоді б, може, й правда настала!»

Разюче символічна кінцівка роману: Чіпки зрікаються, його проклинають і Галя, і мати — найдорожчі люди, для яких, власне, він і шукав ножем правди й щастя. З пекучим докором на устах: «Так оце та правда?» — дружина накладає на себе руки. А мати сама віддає на кару свого сина-зарізяку, аби зупинити його сатанинство. Адже для Мотрі Господня заповідь («Не убий» — заповідь добра, любові до ближнього) вища, ніж материнські почуття. Зрозуміло, і Мотря, і Галя — то сама Україна, душа народу нашого, що однозначно відкидає кривавий шлях боротьби з несправедливістю.

1. Ідилія. З неї починається роман. Знайомство з Чіпкою відбувається в момент, коли до нього приходить кохання до «польової царівни» Галі.

2. Душевний занепад. У Чіпки незаконно відсуджують землю — і він із властивою йому категоричністю вирішує, що *«правди немає!»*. Після цього Чіпка запиває, зв'язується з «трійцею» сільських гультіпак і мріє про помсту кривдникам. Уже тепер він ладен чинити розбій. Утім, це ще не остаточне спустошення душі.

Усе, що відбувається з Чіпкою, найкраще розуміє Христя, дружина Грицька Чупруненка. Вона каже, що Чіпка — це *«боляща душа»*. Справді — боляща, адже йдеться про неприйняття неправди, болісну, імпульсивну реакцію на *«дурні умови»*, про бунт, хоч і химерний. У Чіпці живе органічне хліборобське начало, яке теж нагадує про себе (добро він легко спускає з рук, а хліб продати не може!).

3. Нова ідилія. «Воскресіння» Чіпки мотивується:

а) його розчаруванням у друзях;

б) докорами сумління, каяттям перед матір'ю, якій він завдав страждань;

в) тугою за звичайним людським щастям.

Чіпка стає полотенщиком Никифором Івановичем — поважною комерційною людиною. Він прагне служити громаді й навіть балотується до земської управи.

4. Катастрофа. Її причина — комедія з виборами до управи, ще одна несправедливість, якої Чіпка стерпіти не в силі. Образа, тяжке почуття пережитої кривди породжують злість, стають рушієм тотальної помсти. Сам того не помітивши, Чіпка виходить на розбійницький шлях, вороття з якого вже немає.

Звісно, «дурні умови» в цій драматичній історії відіграли не останню роль. Проте вони однакові для таких різних людей, як Чіпка Вареник і Грицько Чупруненко. Тим часом Грицько — сумирний, терплячий хазяїн, а Чіпка — бунтар, правдоборець, який, зрештою, виявляється «пропашою силою» (ще одна опозиційна пара героїв у Панаса Мирного).

Розбійництво Чіпки, отже, коріниться в його індивідуально-психологічних особливостях, розкритих письменниками надзвичайно цікаво.

У сцені першої зустрічі з героєм автори виокремлюють кілька містких психологічних портретних деталей: *«Таких парубків часто й густо можна зустріти по наших хуторах і селах. Одно тільки в нього неабияке — дуже палкий погляд, бистрий, як блискавка. Ним світилася якась незвичайна сміливість і духовна міць, разом з якоюсь хижою*

тугою...» Туга — це складне, змішане почуття, яке вбирає тривогу, сум і нудьгу. У «хижій тузі» Чіпки вгадується передвістя його подальшої долі. У цій деталі — і натяк на майбутню трагедію Чіпки, його пропащість, і обіцянка чогось зловісного.

Що ж до причин такої незвичайної туги молодого Чіпки Вареника, то й вони очевидні: □

- комплекс байстрюка;
- пережиті дитячі образи, що позначаються на поведінці й душевній структурі хлопчика (невеселе, вовчкувате, тихе...); □
- суперечливість реакцій і душевних поривів малого Чіпки: він прагне бути добрим, здатен поетично відчувати красу — і легко засліплюється якимось почуттям, буває жорстоким (як в епізодах із горобцями чи з Бозею, зобра' женим на іконі); □
- мимовільна жорстокість, імпульсивність, безоглядність, притаєна злість — цим рисам Чіпки автори приділяли належну увагу в «дитячих» розділах роману; □
- Чіпка — не такий, як усі; для Грицька він узагалі *«парень добрий, та тільки чудний собі»*.

Те, що Чіпка випадає із загального ряду, теж зумовило моторошне перетворення правдошукача на розбійника.

Грицько Чупруненко мав приблизно такі ж стартові позиції, як і Чіпка, чи навіть гірші: сирота, батьки померли під час епідемії холери, змалку жив біля далекої родички-удови, а вже потім у діда Уласа. Його життя в підпасичах таке ж, як і в Чіпки, — голодне роздолля із сухарями чорними, як земля. Деякі його риси про' мовисто виявляються вже в дитинстві: десь не було видно Грицька, коли вовк на отару напав; *«сидів, рота роззявивши, коли дід повідав, що пани знову забирають його до двору, і не журився долею Уласа»*.

Разом із тим хлопець виростає роботящим, адже мріє жити заможнo, мати чепурненьку, хазяйновиту жіночку і *«діток маленьких коло неї»*. *«Купивши трунт, почув себе Грицько зараз іншим... зовсім іншими очима дивився на людей: до багачів горнувся, а на голоту дивився згорда»*. Мав намір одружитися з багачкою, але з того нічого не вийшло, узяв собі сусідську наймичку Христю. *«І стали вони між людьми поважними хазяїнами, чесними, робочими людьми, добрими сусідами, навдивовижу парою»*, яку старші молодшим за приклад ставили (сироти, наймити, а стали хазяїнами!).

Однак автори роману мають сумнів щодо того, чи треба з Грицька брати приклад, бо його життєва філософія — *«своя сорочка ближче до тіла»*. Найяскравіше вона дала про себе знати під час розправи з кріпаками: на заклик Чіпки заступитися за кривджених Грицько, не сказавши ні слова, зник у чужому городі, а вдома хвалився перед Христею своїм «вчинком», називав кріпаків злодіями й голотою.

Дружба Грицька з товаришем дитинства «коливається», як стрілка барометра: коли він повернувся із заробітків з грошима, то гордував Чіпкою, коли ж Варениченко поправив господарство, Грицько поновив із ним товариські стосунки.

Дуже привабливий зовнішністю й молодечим запалом **Максим Гудзь**: *«Як же дійшов до літ та убрався у силу, — біда з ним та й годі! Високого зросту, бравий, широкоплечий, як із заліза збитий, а до того ще меткий, як заєць, співун-реготун... Хороший з лиця — повновидий, рум'янець на всю щоку, з чорними веселими очима, лискучим усом, — він був перший красень на селі»*. Ні Максим, ні його батьки не знали кріпацької неволі (його дід Мирін зумів свого часу відстояти козацьке звання): тому родина жила у відносному достатку. Максим виростав жвавим і непостійним: за все брався із запалом і швидко охолоджувався до тієї чи іншої роботи. Найбільшою розвагою для нього, малого, була гра в бої з татарами. Так він виховував у собі сміливість, яка виразно виявилася в поєдинку з

панським бугаєм. У парубоцькому віці Максим верховодив усіма: красивий, сильний, веселий, сміливий, гострий на язик хлопець подобався всім ровесникам.

Однак витівки його ставали все дошкульнішими: заніс ворота на верх дуба, вимадав удові дьогтем ворота, звів молоду дівчину... А коли полубив горілку й почав допикати кріпакам, батько змушений був віддати Максима в солдати.

Солдатською наукою він оволодів швидко і з часом дослужився до унтер-офіцера. Так само швидко й опанував нечесний промисел — «прокормленіє»: виряджала рота кількох солдатів, щоб ті збирали милостиню від населення, щоправда, цю «милостиню» то випрошували, то відбирали, а то й крали. Максим одружився із злодійкуватою Явдошкою. Він збирав данину з «прокормленія», а жінка — перепродувала крадене. Під час Кримської війни Максим, скориставшись пораненням вийшов у відставку, потім повернувся в рідний край і збудував біля Пісок дім-фортецю. Тут він продовжив своє злочинне життя: грабував заможних і ділився зі спільниками «здобиччю». Під час одного з пограбувань його вбили. Здібному, кмітливому, фізично дужому, проте аморальному чоловікові така доля судилася не випадково. Промисляючи розбоєм, він не мстить за зло, не шукає правди, і саме цим відрізняється від Чіпки: грабує заради наживи — і тільки. Отже, Максим уособлює інший, так би мовити, чистий тип тієї ж «пропащої сили».

Ідеєю шукання правди освітлений у романі й образ **Христі**. Сирота змалку, вона на все життя залишилася доброю й співчутливою людиною. Одружившись із Грицьком, Христя зажила в родинному затишку. Проте чи було її існування по вінця наповнене спокоєм? Ні, передусім тому, що її чоловік не співчував людям, був байдужим та егоїстичним. Христя відчувала, що Грицько при потребі може зректися правди й легко змиритися з кривдою. Сирота незavidної краси, Христя вийшла заміж за Грицька. Молода, весела, працьовита, вона відчувала радість від праці на себе. Христя була дуже чуйною до чужого горя і відразу зрозуміла гіркі слова Чіпки про неправду між людьми. Вона перша побачила в ньому добру людину і дуже переживала за нього. Саме вона, заливаючись слізьми, провела Чіпку в його останню путь до Сибіру.

Мотря — Чіпчина мати — справжня жінка-страдниця. Автори виписали цей образ на широкому соціально-історичному тлі. На початку роману ми дізнаємося, що ця жінка прожила своє життя трагічно: *«Не суди_лося Мотрі щастя. Не знала вона його змалку; не бачила дівкою, жінкою»*. Скільки горя вона зазнала, коли її син пропивав майно, Життя Мотрі сповнене поневірянь. Бідність і безправ'я знівечили її долю. Дівчиною жила вона в "сусідок"; одружившись з двоjohnом Іваном Вареником, теж не зазнала щастя, поневірялась, терпіла кривди і швидко постаріла. Злидні, постійна перевтома робили її жорстокою: за найменшу провину обсипала Чіпку прокльонами, частувала духопельниками, а на ласку ні сил, ні часу не мала. Проте Мотря гаряче любила свого єдиного сина і тяжко вболівала за нього. Коли їй ненадовго посміхнулося щастя (отримала у спадок землю від далекого родича), вона аж помолодшала. Втративши землю, безсила у своєму горі, Мотря намагається відвернути сина від слизької дороги. Але Чіпка дуже запив, завдаючи болю і страждань матері. Коротким було материнське щастя, коли Чіпка одружився з Галею і взявся за господарювання. Дуже скоро він знов повертається до горілки. Мати думає не про добробут, вона хоче тільки, щоб син залишився чесною людиною. Чесність і моральність перевищують материнську любов — Мотря сама викриває злочин сина. Образ Мотрі — це образ страдницької, але сильної духом натури, яка зберегла доброту і людське сумління.

ображав її злими словами: *«Як підстрелена горлиця тіпається_б'ється, тихо туркоче й стогне, так мати затіпалась на печі в куточку»*. Однак кривду від сина Мотря забуває: дізнавшись, що його посадили до «чорної», вона хоче побачитися з ним, розрадити його.

Світлих днів жінці судилося зовсім мало, щасливою вона була лише тоді, коли Чіпка став господарем і одружився з Галею. Її куце щастя перервала «поновлена» любов Чіпки до горілки, а крапку в її материнському житті поставив син своїм кривавим злочином. Цього жінка не змогла знести й викрила його злочин. Чесне, хоч і нестерпно болісне рішення Мотрі має символічне значення: це сама українська душа не приймає кривавого, мстивого шляху боротьби зі злом.

У романі «Хіба ревуть воли, як ясла повні?» зовсім немає романтизації «благородного розбійництва». Якщо в літературі романтизму українських Робін Гудів типу Гаркуші й Устима Кармелюка залюбки зводили на п'єдестал, то Чіпка Вареник, створений художньою уявою Панаса Мирного та Івана Білика, прозаїків-реалістів 1870'х років, — це альтернатива Робінам Гудам. Роман заперечував можливість кривавих способів утвердження правди. І в цьому сенсі він може бути поставлений в один ряд із такими творами, як «Злочин і кара» та «Біси» Ф. Достоевського, у яких питання про мету й засоби боротьби зі злом ставилося з великою силою художнього передбачення майбутнього. Своїми романами ці письменники задовго до більшовицького перевороту попереджали людство про загрозу комуністичних утопічних теорій, що ґрунтуються на мстивості, класовій ненависті, ворожнечі й насильстві.

Характеристика Чіпка Вареник — один із найяскравіших образів української прози. Син бідної селянки, він з дитинства відчував на собі несправедливість: мати лаяла й била його, батько покинув, однолітки називали "виродком", "байстрюком", глузували з нього. Поступово вразлива від природи душа хлопця озлобилася. Зростав він замкнутим, похмурим, відлюдкуватим. Ще в дитинстві усвідомивши соціальну несправедливість, Чіпка прагне помсти: він помщається горобцям, багатієві Бородаю, панові. Чіпка стає стихійним месником.

Маючи від природи м'яке і співчутливе серце, Чіпка ніжно і щиро кохає свою дружину Галю. З новою енергією береться до праці, хоче стати корисним громаді, пориває із злочинним товариством. Обраний членом земської управи, Чіпка радив селянам відстоювати свої інтереси. Звісно, земці не могли потерпіти розумного, кмітливого й гордого мужика у своєму середовищі. Вони пригадали Чіпчине минуле (притягнення до відповідальності за пограбування панської комори) і домоглися виключення його із земства.

Питання "Де правда?" залишається для Чіпки без відповіді. Зрештою його шукання правди поступово набирає негативних рис. Чіпка стає на шлях сліпого розбою. Він бачить кривду в усьому: "Куди не глянь, де не кинь — усюди кривда та й кривда! Коли б можна — весь би цей світ виполонив, а виростив новий! Тоді б, може, й правда настала!" — до такої ненависті виросла ота злість, що зародилася в дитячому серці. Так Чіпка, раз ставши на шлях злодійства й пияцтва, уже не може з нього зійти. Маючи організаторський талант, він стає отаманом розбійницької банди і починає вбивати як багатих, так і бідних, ним керує сліпа ненависть, злість і нехтування елементарними законами моралі.

Автори подають образ Чіпки в розвитку: кожен його вчинок завжди можна пояснити, але ні в якому разі не виправдати, адже в героя був вибір, про який говорили мати і дружина Галя: чесна праця.

Характеристика Грицька. Образу Чіпки письменник протиставляє образ Грицька. Він сирота, наймит, має посередні здібності, спокійну і боязку вдачу. Грицько прагне пристосуватися до умов життя, неправда не хвилює його. У хлопця єдина мрія — стати господарем.

У поведінці й поглядах Грицька яскраво виявляється психологія власника. "Своя сорочка ближче до тіла", — ось основа Грицькової моралі. Правда, він по-своєму чесний, працьовитий, але обмежений, байдужий до будь-яких суспільних подій. Коли Чіпка кликав Грицька заступитися за селян перед військом, то "Грицько не одказав на це ні слова та мерщій від Чіпки, та в чужий город, та й присів за лісою...".

Навіть Грицькова дружина Христя, чутлива й добра людина, бачила, що в Грицька немає тієї ширості, співчуття до інших, бажання шукати правду, які є в Чіпки. Ставлення до свого товариша дитячих літ, Чіпки, у Грицька було як і до всіх: до багатого Чіпки він горнувся, бідним Чіпкою гордував. Правда, на останньому побаченні із закутим у кайдани Чіпкою "у його голосі не було ні докору, ні помсти, а відчувався тяжкий жаль — шкода пропавшого брата...". Він же взяв до себе його матір, щоб догодувати їй до смерті. Отже, фактично Грицько не стільки протиставляється Чіпці, скільки відтіняє його.

Характеристика Максима. Життя Максима показано переважно в другій частині роману, де подається історія села Піски. Давно, ще коли на місці Пісок стояло лише кілька мазанок, у селі з'являється січовик Мирон Гудзь. Але до вільних земель простягають руки пани. Піски потрапляють у неволю. Серед невеликої кількості селян, які відстоюють свої козацькі права, була сім'я Гудзів. Отже, Максим, онук Мирона Гудзя, не був кріпаком. Саме від діда Максим перейняв неспокійну, бурхливу вдачу, відразу до підневільного життя. "Душа його прохала волі; молоді сили — простору". За буйну вдачу Максима прозвали Махамедом: "Палкий, як порох, сміливий, як голодний вовк". Максим верховодив парубками. Красивий, сильний, сміливий, гострий на язик, він подобався усім ровесникам. На жаль, велика енергія та здібності Максима прориваються у свавільних діях, за що його віддають у солдати. І тут Максим відрізняється від інших: "Були такі, що плакали, згадавши про домівку... Нелегко було й Максимові; отже, він не плакав, а насміхався над усім". Нехитрою солдатською наукою оволодів швидко, чим показав неабиякі свої природні здібності. Щоденна тупа муштра дуже швидко йому набридла, а звичай "прокормлення" за чужий рахунок припав до смаку. І Максим збирав щедрі данину, за що його поважали товариші й цінувало начальство. Ставши унтер-офіцером, він віддаляється від простих солдат; самотужки оволодіває грамотою, яка стала у пригоді при обкраданні підлеглих.

Після тридцятилітнього перебування в армії Максим повертається до рідного села з дружиною Явдошкою. У них народжується донька Галя. Але серед людей жити він не призвичаївся і виїхав на хутір. Хата Максима і Явдошки стає лігвом злодіїв і волоцюг. Приохотившись до крадіжок і не знайшовши застосування своєму розуму та енергії, Максим залишається злодієм до кінця життя і гине у страшних муках.

Характеристика Галі. Галя — це уособлення дівочої краси, подружньої вірності, чесності й сумління. Дочка колишнього солдата Максима Гудзя, Галя весела і вродлива, "невеличка, метка і жвава, з веселою усмішкою на виду" дівчина. Виросла Галя в багатій сім'ї, з дитинства купалася в розкоші. У розділі "Розбишацька дочка" (частина IV) показані переживання дівчини, яка бачить, що не так треба жити, як живуть її батьки. Звертаючись до Чіпки, Галя говорить: *"Ти думаєш — легко мені дивитись на життя батькове побік з життям добрих людей... Бачиш, вони щиро працюють, чесно хліб заробляють, з людьми поводяться... і встають, і лягають тихі, спокійні... А тут?"* Познайомившись з Чіпкою, Галя щиро закохується в нього. Її приваблює його сміливість, мужність, розум. Але перед одруженням дівчина висуває Чіпці умову — кинути розбійництво, бо мріє тільки про чесне життя. Галя з великою повагою ставиться до свекрухи, співчуває їй тяжкій долі.

Як і Мотря, Галя не може примиритися з кривавим розбійництвом Чіпки. Дізнавшись про розправу з сім'єю хуторян і втративши останню надію на щасливе життя, вона заподіює сама собі смерть. Надзвичайно трагічним постає в романі образ **Галі**. Вона уособлює дівочу красу, подружню вірність і моральну чистоту — найпривабливіші риси українського національного характеру. Саме в стосунках із Галею якнайповніше розкриваються багатий внутрішній світ Чіпки, його кращі людські якості. Дівчина не сприйняла способу життя свого батька й поставила коханому умову для одруження — покинути розбійництво. Отже, людина може бути сильнішою за долю, попри все вона здатна обирати шлях добра.

Галя мріяла тільки про чесне господарське життя, у своєму домі сама все робила з радістю: *«І яке воно тобі те щастя здасться, коли до всього я сама своїх рук не доложу, не поклопочуся біля всячини?»* Дівчина щиро вірила, що коханням відверне Чіпку від злочинства, але боротьбу за нього вона програла — останній злочин Чіпки не пережила, збожеволіла і вчинила самогубство.

Завдання: 1. Як Ви розумієте слова.....?

*Бажали ми народові свободи,
Бажали ми, щоб очі він розкрив,
І, як другі освітні народи,
Для поступу, для правди й щастя жив.*

Панас Мирний

2. Написати характеристику Чіпка Варениченко.

3. Фотозвіт на пошту

himi4ka.dit@gmail.com

ВСЬОГО ДОБРОГО!!!